

1 of 1 DOCUMENT

de Stentor

De Stentor / Apeldoornse Courant

23 maart 2013 zaterdag

Apeldoornse Courant; Dagblad Flevoland; Deventer Dagblad; Gelders Dagblad; Nieuw
Kamper Dagblad; Sallands Dagblad; Veluws Dagblad; Zutphens Dagblad; Zwolse
Courant

De rituele slacht van de bestuurder

BYLINE: IRA **HELSLOOT**

SECTION: SPECTRUM

LENGTH: 1000 woorden

Er moeten koppen rollen, wordt er in Nederland al snel geroepen als er gewelddadige gebeurtenissen plaatsvinden, zoals in Haren. Maar door dit soort maatregelen wordt Nederland niet veiliger.

door Ira **Helsloot** en Astrid Scholtens
illustratie Censuur.com

Na zware ongevallen en incidenten treedt er in Nederland een merkwaardig drietrapsritueel op. Het openbaar bestuur laat eerst een streng onderzoeksrapport opstellen, offert vervolgens een of enkele bestuurders en belooft vervolgens plechtig dat het nooit meer zal voorkomen.

Ook na Haren was dit ritueel zichtbaar. En zoals de rituele regendans niet helpt om het te laten regenen, zo helpt dit moderne ritueel niet om de samenleving veiliger te maken.

Eerst even over de inhoud van het strenge rapport van de onderzoekscommissie naar Project X in Haren onder leiding van Job Cohen. Die andere 'JC' zei het al lang geleden: 'Je gaat het pas zien als je het doorhebt.' De commissie-Cohen is er wat ons betreft niet in geslaagd de juiste conclusies te trekken uit de vele waardevolle feiten

die zij heeft verzameld. Dat is overigens een bekende valkuil: wie te veel informatie heeft (verzameld), raakt het zicht op de hoofdlijn kwijt.

Wie 'kaal' een drietal cruciale kernzinnen uit het rapport-Cohen op een rij zet, kan niet meer ontsnappen aan de naakte werkelijkheid:

- Het Project X feest in Haren was een unicum: 'het was de eerste keer dat jongeren in Nederland met gebruik van sociale media op deze schaal een dergelijk feest organiseerden' (p. 20).

- Haren is een 'kleine gemeente' met een 'beperkte bestuurlijke ondersteuning' (p. 10 en 11).

- Vanwege de betrokkenheid van alcohol 'zullen rellen (.) blijven voorkomen, ook als het openbaar gezag voortreffelijk optreedt' (p. 33).

Die harde werkelijkheid is dan dat niemand, en dus zeker geen kleine gemeente, deze dramatische afloop had kunnen voorzien en voorkomen.

De formeel verantwoordelijke gemeente kan gezien het bovenstaande wat ons betreft alleen maar worden beoordeeld op de vraag of zij voldoende inspanning heeft gepleegd toen zij werd geconfronteerd met deze unieke situatie. De commissie beschrijft zelf dat Haren links en rechts om advies heeft gevraagd, maar dat niemand een zinnig advies kon geven.

Voor de politie, veel beter geëquipeerd natuurlijk dan de gemeente, geldt eigenlijk hetzelfde: unieke gebeurtenissen kun je nu eenmaal niet met zekerheid de eerste keer goed beheersen. Een absurd bewijs dat de politie vrijpleit, is dat de commissie zelfs achteraf geen heldere aanbeveling kan formuleren hoe er opgetreden had moeten worden: 'schep heldere kaders voor de veiligheid (.), houd je daaraan, en geef binnen die kaders de ruimte' (p. 29) biedt operationeel gezien weinig

houvast.

Een detail dat eigenlijk wel veel meer aandacht behoeft, is de constatering van de commissie dat het optreden van de ME een prikkelende werking had op de al aangeschoten jeugd. Geen reden voor een verwijt, maar wel voor nader onderzoek naar 'actie = reactie', omdat dit mechanisme ook in eerdere evaluaties zoals die van Hoek van Holland zichtbaar is, maar telkens onderbelicht blijft.

Als Haren daarmee een duidelijk voorbeeld van overmacht is waar helaas niemand anders dan de rellende jeugd de schuld van kan krijgen, rijst de vraag wat we werkelijk kunnen leren. In onze analyse tonen de kernzinnen van de commissie het volgende aan: de verantwoordelijkheid voor de beheersing van een complexe dreiging kan niet worden gedragen door het bestuur van een kleine gemeente (dit in tegenstelling tot het optreden bij 'normale' flitscrises). Gevolg, of we accepteren dat dit in uitzonderingssituaties als Haren tot mogelijke ramspoed leidt of we geven de burgemeester de mogelijkheid zelf tot de zogeheten GRIP4 (de hoogste code bij onheil) te besluiten, zodat zijn collega van de grootste gemeente in de veiligheidsregio de verantwoordelijkheid op zich moet nemen. Overigens is het jammer dat de commissie vooral trapt in de valkuil van de 'omgekeerde causaliteit': omdat het eindresultaat van een serie handelingen zo teleurstellend is, moeten de handelingen wel onjuist zijn geweest. Dan wordt ineens de deels transparante communicatie van de gemeente over haar voorbereiding verwijtbaar, met als voor de hand liggende aanbeveling meer gesloten te communiceren; zonder dat er enig bewijs wordt aangevoerd waarom dit tot betere resultaten had geleid.

De redeneerlijn had evengoed kunnen zijn: communiceer volledig transparant over alle dilemma's in de voorbereiding. Die laatste aanbeveling lijkt ons in het algemeen zinvoller, zonder dat wij willen claimen dat dit

in dit specifieke geval alle problemen had voorkomen.

Dan over het onvermijdelijke offer dat dankzij dit rapport gebracht moest worden. Een aantal boze burgers richtte hun woede op de burgemeester van Haren die mede door haatmails zijn functie neerlegde. Natuurlijk zijn de afzenders zelf verantwoordelijk voor de laakbare inhoud van hun haatmails. En natuurlijk is het dom dat elke bestuurder zijn eigen hoofd op het hakblok legt door meteen te roepen dat 'de bevindingen helder en herkenbaar zijn'. Toch kun je er niet omheen dat het rapport en de 'enthousiaste' mediaberichtgeving hierover mede de gang naar het offerblok hebben afgedwongen.

En tenslotte, gaan het rapport en het zoenoffer dat burgemeester Rob Bats met zijn aftreden bracht, nu zorgen voor een veiliger Nederland? Het antwoord is natuurlijk: 'nee!'

Erger nog, uiteindelijk vergroot dit soort offers alleen maar de afstand tussen bestuur en de gewone burger die immers onterecht werd verteld dat het openbaar bestuur faalde. Zoals (onder meer) ons eigen onderzoek telkens weer laat zien: de gemiddelde Nederlander heeft een nuchtere kijk op risico's. Die begrijpt dat ze bij het leven horen en dat het aan het openbaar bestuur is daar redelijk mee om te gaan. Bij redelijke omgang hoort ook dat je soms constateert dat het kalf verdronken is in een put die vooraf niet te voorzien was of niet tegen redelijke kosten te dempen.

LOAD-DATE: 23 March 2013

LANGUAGE: DUTCH; NEDERLANDS

PUBLICATION-TYPE: Krant

JOURNAL-CODE: STAC